

mi életünket jobbító szándékkal fordul az író jelentünkbe.

A kötet a különféle tevékenységeknek roppant gazdagságát vonultatja fel. Ebbe az arzenálba belekerült a zszurnalisztika mindennapisága is; példaként az *Interurbánt* említhetjük. De helyenként a nehezebben befogadható extremitásig is elkalandozott a szerző (*Vak trió*), ám a művészetben kevés olyan vétség van — ha egyáltalán beszélhetünk vétségekről —, amelyet a tehetség ne egyensúlyozna.

A kötet szerzőjétől erőteljes folytatást várunk. Társadalmunk jelenlegi problémáinak legfontosabbjáról már szólt az író, de az első vázlatok kitágíthatók.

Deáktól elsősorban újabb színpadi műveket várunk.

A már bemutatott művek, a premier, ha mégoly élményszámba ment is, a múltté. A szalagok a filmszcenárium és a hangjátékok anyagát őrzik. Milyen érdekes és izgalmas feladatot tűzhet ki maga elé az induló újvidéki magyar színház: új színészi és rendezői megfogalmazásban színpadra vinni az *Afonyákat*. Esetleg bemutatni a *Tort Szabadkán*?!

Vagy a másorról levett művek halotti köntöst kaptak?

Reméljük, hogy a drámákat »viszontláthatjuk« a színpadon, hiszen ismeretes, hogy a vajdasági magyar dráma rendkívül türelmes jószág.

A könyv bevezetőjét Gerold László írta, s mintegy harminc oldalas ismertetőjével »olvasóközelségbe« hozza az író. Az ízléses borító- és kötésterv Kapitány László munkája.

BARÁCIUS ZOLTÁN

NÉPIES ÍRÓINK

MÓRA ISTVÁN, NOVOSZEL ANDOR, KRISTÁLY ISTVÁN,
CZIRÁKY IMRE: *Föld és mag*. Válogatott írások.
Forum, Újvidék, 1971.

Ma már mind nyilvánvalóbb, hogy a jugoszláviai magyar irodalomtörténeti kutatások kibontakozását két fő tényező segítette: egy külső és egy belső.

A külső tényező a kutatások intézményes keretei nyújtotta lehetőségeket jelenti. Bebizonyosodott, hogy csak ezeknek a lehetőségeknek a kihasználása hozhat általános érvényű tudományos eredményeket. Példának említhetjük az újvidéki Magyar Tanszék fontos szerepét a munka szervezésében és a Hungarológiai Intézet úttörő jellegű vállalkozásait.

A belső tényező tulajdonképpen nemcsak az irodalomtörténeti tevékenységnek a meghatározója, ha-

nem érvényessége szinte az egész vajdasági irodalmi életre kiterjed, rokonságot tartva azokkal a törekvésekkel is, amelyek a nemzetiségi magyar irodalmakban általában tapasztalhatók. Lényege az a szándék, amely már Szentelekyt is vezérelte: megelni azokat a sajátosságokat, amelyek kialakítják az alkotások (és továbbmenve: az ábrázolt világ) szféráját.

Az utóbbi kérdés-komplexum boncolgatása feladatként vár még irodalomtörténészeinkre. Számunkra azonban fontos a probléma felvetése, amennyiben a sajátosságoknak a keresése összefügg az önállósulás és ezzel kapcsolatban a külön hagyományok gondolatával.

Ezzel irodalmunk központi problémájához, a hagyománytiszteltettségéhez jutottunk el, áttételesen pedig ahhoz az ellentétéhez, amely néhány éve még fennállt az avantgarde-ista és a realista ars poeticák között.

A hagyományörzés nagy feladatot hivatott most legalább részben teljesíteni a Forum Könyvkiadó közelmúltban indított sorozata, a *Hagyományaink*. A sorozat második köteteként látott napvilágot az a válogatás, amely négy népies írónk elbeszéléseit tartalmazza. A könyvhöz írott utószavában mondja Bori Imre, a válogatás elvégzője:

»Népiességünk története zárt és egységes immár, s külön fejezetét képezi a jugoszláviai magyar irodalomnak. Kezdetei a múlt században, elsorvadásának most vagyunk szemtanúi. Virágkorát viszont a húszas-harmincas évekre kell tennünk, amikor a novellának és a tárcairodalomnak legnépszerűbb művelői éppen népieseink voltak.«

Az első lépés ezzel a válogatással megtörtént hát sokáig feledett népies írónk munkásságának újraértékelése terén. Hisszük, hogy a jövő meghozza a folytatást is, hiszen Bori Imre elemző igényű tanulmányain kívül e területen egyéb tudományos értékű munka eddig még nem született, a hiány pedig már nagyon érezhető. Különösen akkor, ha a továbbvezető szálakat szeret-

nénk megtalálni Csépe és a mai, ilyései értelembbe vett népiesek irányában.

De a vélemények harcából ki-sarkosodó állásfoglalásokra akkor is szüksége van már irodalmunknak, ha nem a jelenét is, hanem csak a múltját, a történetét akarja felmérni. Tisztázni kellene végre, hogy milyen szempontok szerint ítéljük meg népies írónkat. Hogy a mai gyakorlati érték kategóriáink közül melyek fogadhatók még el napjainkban is, és melyek már idejétmúltak.

A folklórkutatások eredményei különösen jól hasznosíthatók az irodalomkritikának a népiesekkel foglalkozó ágazataiban. Az ilyen elemzésre kiváltképpen alkalmasak Móra István, Novoszel Andor és Cziráky Imre novellái. Kristály István elbeszélései folklórszempontról élvezhetetlenek, de irodalmi vonatkozásban leginkább érdeemesek elemzésre, habár szövirágokban jócskán bővelkednek. Viszont a többenél sokkal inkább sűrítjük a kor gondolatait, érzéseit, szenvedélyeit.

Novoszel Andor az anekdota jóízű humorán túl keveset tud nyújtani. Móra István és Cziráky Imre azonban néhány novellájában máig is egyedülálló remekművet alkot, amelyek nemcsak a vajdasági, hanem a húszas és harmincas évek egész népies irodalmának is csillogó gyöngyszemei. Ezért a törekvést, amely mostani megjelenésüket lehetővé tette, csak üdvözölhetjük.

CSORDÁS MIHÁLY

REPREZENTATÍV GYŪJTEMÉNY

SANDOR PETEFI: Pesme.

Matica srpska, Novi Sad — Nolit, Beograd, 1973.

Amint kezembe kerül a könyv, azonnal a fordítók nevét keresem, a »gúzsba kötött tancolókét«, akik-

nek fölületes lapozgatás helyett, elmélyült, odafigyelő olvasással adózhatok csak áradozásukért. Nem